

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VII. Innocentius III. (a) Trecen. Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

deam ducent in presenti casu tria diversa crimina perpetrasse, ob quæ tribus & separatis pœnis ab Innocentio III. puniri, vel fore puniendum comminari poterat. Primum fuit, non implere patris voluntatem, & onus ab eo injunctum negligere: cui respondet pœna privationis hæreditatis, quæ expressa est in *authent. hoc amplius, C. de fideicommiss. cap. si hæredes, de testam.* Alterum fuerat contemnere, nec solvere votum, quod fecerat, & cujus causâ assumperat signum Crucis, ut Hierosolimam in manu forti, id est cum exercitu visitaret: cui respondet excommunicationis pœna. Tertium fuerat crimen læsæ majestatis in fratrem Hungariæ Regem; unde dignus erat privatione, non solum earum rerum, quæ tunc possidebat, verum & cujuscunque futura successione, *l. quisquis, C. ad leg. jul. majest. l. 2. tit. 2. p. 6.* & ideo jure potuit Innocent. III. ipsum privare jure, quod habiturus esset si frater majus sine prole decederet. Sed hæc interpretatio profecto difficultates supra adductas non dissolvit; nam licet qui non obtemperavit voluntati testatoris, ejus successione reddatur indignus, *dict. cap. si hæredes*, cum ibi adductis; non tamen ideo privatur legitimâ portione sibi ut filio debita: & si ob crimen læsæ Majestatis privabatur Andreas jure succedendi in ipso regno, quomodo statim non declaratur incapax ejus successione, sed tantam eam privationem minatur Innocent. III. si votum usque ad Exaltationem sanctæ Crucis non adimpleverit? immo superfluit adhuc ipso Innocentio III. Andreas coronatus fuit defuncto Ladislao Henrici filio, ut supra retuli. Unde deducitur, privationem illam successione Regni non comminari ab Innocentio III. ob crimen læsæ Majestatis in fratrem admittum, sed ob negligentiam in voti solutione.

6. Quare hæc interpretatione omisâ dicendum est, filium privari posse successione paterna, nec querelâ inofficiosi ipsum impugnare posse patris dispositionem, si gravamini injuncto à patre ipse consentiat, posseque sub contraria conditione exhæredari, *l. non putavi 8. §. si quis sua manu, ff. de honor. possess. contra tab. argumento legis multi non nota, ff. de liber. & posth. l. cum donationis, C. de transact. docent Covar. in cap. Raynuius, §. 2. de testam. Menchaca de success. creat. lib. 1. §. 10. num. 529. ff. de condit. & demonstr. Valdes ad Roderic. Suarez in l. quoniam, ampliat. 10. C. de inoffic. Unde cum onus adimplendi votum in presenti casu filio assentiendi injunctum fuisset, ibi, assumpto crucis signaculo promissisti; ideo rectè potuit per Innocentium III. privati ipsa successione paterna, si patris voluntati non paruit, cui promissit expressè votum adimplere. Ita docuerunt Covar. in dict.*

cap. si hæredes, num. 8. de testam. Peralta in l. 3. §. qui fideicommissum, ff. de hered. instit. Molina lib. 1. de primog. cap. 5. num. 5. Pereyra de mora Regia cap. 14. num. 6. fol. 132. Gregorius in l. 4. gloss. 3. tit. 15. part. 2. Bened. Pinellus lib. 2. select. cap. 8. num. 17. Cyriacus tom. 3. contro. 402. ex num. 24. Huic privationi propter negligentiam adimplendi votum à patre emissum à se sponte susceptum, consequens erat interminatio anathematis, quâ censurâ plerunque Romanam Ecclesiam usum in supremos Principes contumaces, jure certum est, ut constat ex exemplis adductis à Corjolano in *breviario, anno 1523.* & ex supra adductis in *capite novis, de judiciis.* Etiam consequens erat comminatio privationis Regni, seu juris ad illud, si Andreas contumax esset, & tenuisset votum quod adimplere promiserat, solvere, *capite alius cum sequent. 15. question. 2. cap. venerabilem 34. §. unde, de elect. capite licet, de foro compet. capite excommunicemus 13. §. moneatur, de hæret. cap. ultimo, de pœnis capite ad Apostolica, de re judic. libro 6. Clement. unic. de jurejurando, extravag. unic. vers. Sanè. Joannis XXII. ne sede vacant. Probant, & variis historiis illustrant plures congesti à Barbosa tom. 6. in *select. ad textum in capite si Papa 6. 40. distinct.* Pereyra de manu Regis, *præhud. 2. Diana part. 1. tract. 2. resol. 122. & p. 10. tractat. 6. & in additis ad eandem partem tract. 1. resol. 5.* quibus addendi sunt Baronius *annus 751. Antonius Augustinus in epit. lib. 1. tit. 16. Germonius lib. 3. de sacror. immunit. capite 13. ex numero 39. Coqueus in Antimora, fol. 21. Leo contra Waramundum, capite 10. Zypus in biatu Cassan. fol. 17. & 20. Bellarmus in prolog. lib. de potest. Pape. Solorzanus tom. 1. de jure Indiar. lib. 2. cap. 22. ex num. 22. & cap. 23. & 24. Salcedo lib. 3. de regim. Princ. cap. 10. dissert. 36. & capite 19. dissert. 41. Lantmeter. lib. 3. de veteri mon. cap. 3. §. Transeo, Marius Cutellus de Eccl. libert. lib. 2. quest. 4. num. 72. Cardinalis Jacobus, & Petronius in concione ad Populum Franciæ, quæ Latina extat in *continuat. hist. Tuani, lib. 8. ad annum 1615. pag. 490.* Illustr. Ramos ad *Alexand. VII. pro Episcop. Lusit. propos. 5. num. 21.* Unde cum adeo gravis causâ adesset in presenti casu, videlicet violatio fidei patri datæ, & contumacia in non adimplendo votum expeditionis in Terram sanctam, ideo Innocentius III. comminatur privationem non solum successione paternæ, verum & juris, si quod habiturus esset Andreas ad Regnum Hungariæ, defuncto fratre sine liberis. De obligatione adimplendi votum à defuncto emissum agit Marinus lib. 1. *resol. cap. 165.* qui ex aliis resolvit, successorem non teneri vota personalia adimplere, realia verò omnino, & ad id compelli posse per judicem ecclesiasticum.**

CAPUT VII.

Innocentius III. (a) Trecent. Episcopo.

Magnæ devotionis indicium, & sinceræ in Christo tuæ fidei esse credimus argumentum, quod ut novissima tua Domino consecraret, nec senectutis jam

iam imminens incommoda, nec discrimina viæ, nec dubia fides, & inconstans inconstantia pelagi terruerunt, quin pro salute animæ tuæ ac libertate Trecent. Eccles. & devotione terræ nativitatæ Domini Hierosolymitanas provincias te disponeres visitare. Cùm enim Trecent. Ecclesia (sicut ex tua relatione didicimus) contra ecclesiasticam libertatem indebitis gravaretur angustiis, & pressuris, nec per alium quàm per N. quondam (b) Campaniæ Comitem, tum in ultramarinis partibus constitutum, afflictionibus ejusdem Eccles. posse crederes de facili subveniri, consiliis de liberalitate ipsius, quem si ad eum accederes, tibi super necessitatibus Eccles. tuæ credebatur humiliter provisorum, præter concilium charorum tuorum ad ipsum proposuisti accedere, ac in signum peregrinationis, & devotionem terræ Orientalis, crucem Domini (c) assumpsisti. Licet autem ut non vacuus in conspectu Domini appareres, sed aliquos tecum manipulos in arcam Domini cum exultatione deferres, sermonem ad populum feceris, ut aliqui tecum assumpto crucis signaculo subirent itineris gravitatem, vix tamen unus inter omnes apparuit, qui verbum tuum reciperet, & impletet: tu verò ut laudabile propositum sine clauderes meliori, viam aggressus, cùm (d) Placentiam pervenisses, super morte ipsius Comitis tristes recepisti rumores: propter familiam tamen dissimulato mœnore, progressus in Thusciam quosdam familiares tuos obvios habuisti, qui te volebant invitum etiam ab itinere revocare, asserentes iter tuum nec tibi, nec ultramarinis partibus expedire; cum Gallicanis omnibus exinde redeuntibus terra illa defensiva in Theutonicorum manibus remanisset. Quamvis autem super morte ipsius Comitis immensam tristitiam concepisses, & (e) præcipuam intentionem tuam esse conspiceres jam frustratam, noluisti tamen sine consilio Apostolicæ Sedis, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est, & magistra, ad propria remeare. Ingressus igitur postmodum Urbem, & in nostra præsentia constitutus, intentionis tuæ propositum, ac statum Trecent. Eccles. nobis humiliter expressisti, nostrum, & fratrum nostrorum consilium cum devotione requirens. Venerabilis etiam frater noster (f) Senonen. Archiep. Metropol. tuus statum Trecent. Eccles. & dispendium, quod ex absentia tua incurere poterat, semel, & iterum nobis per suas literas intimavit: propter quod disposuimus deliberare cum fratribus, an cum eadem Trecent. Eccles. misericordiam faceremus, te ad gerendam ipsius sollicitudinem remittentes; an (sicut tenebaris ex voto) te iter arreptum perficere pateremur; & utrum horum, tam salutis tuæ, quàm terræ Orientali potius expediret. Et quidem tria præcipuè duximus in hoc negotio attendenda: quid liceat, quid deceat, quid expediat. Quid liceat secundum æquitatem: quid deceat secundum honestatem: quid expediat secundum utilitatem. Sanè non videbatur contra votum, & tam laudabile propositum, licitum ut venires, cùm vox exclamet (g) prophetica: Vovete, & (h) reddite Domino Deo vestro: ut primum ad consilium, secundum verò ad Imperium referatur. Et in (i) Evangelio: Reddite quæ sunt Dei, Deo. Votum enim istud non est dubium esse Dei, cui te obligaveras vovendo. Sed nec decere quomodolibet videbatur, cùm sit scriptum in Evangelio: Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est Regno Dei. Et in (j) Genesi uxor Loth, quæ retro respexit, in falsis statuam legatur fuisse conversa. Et in actibus (k) Apostolorum Anania, & Sapphira, qui abierunt retrorsum, sancto Spiritui mentientes, à conspectu Apostolorum Principis mortui scribantur successivè delati. Præterea non videbatur aliquatenus expedire, cùm ex absolutione tua, si fieret, scandalum posset laicorum mentibus generari, dicentium: Ubi est Deus clericorum? Et hoc exemplo credentium se ad voti observantiam non teneri, quod viderent per Ecclesiarum Rectores Apostolicæ Sedis auctoritate deponi, per quod grave dispendium terræ Orientali contingeret provenire. Quod enim agitur à Prælatibus, facile trahitur à subditis ad (l) exemplum: juxta quod Dominus inquit ad Moysen (m) in Levit. Si sacerdos, qui est unctus, peccaverit, facit delinquere populos. Verùm ætatis jam in te senescentis defectus; & canities, quæ vix labores, & dolores suos tolerare poterit, etiam in quiete, in contrarium allegabant; & Ecclesiæ Trecent. suspiria, cui vinculo pastoralis sollicitudinis alligatus, sine ipsius assensu votum peregrinationis emitte forsitan non debueras; & dicti Metropol. tui, qui nos, ut Trecent. Eccles. misereremur, sollicitè invitabat, instantia nos in partem contrariam non modicum inducebant. Ipsum etiam, quod ex sui forma sanctum & honestum votum erat, ex persona voventis minus licitum

tum videbatur: quæ licet pennas habeat, quibus latagat ad volare ita tamen adstrictæ sunt nexibus præsentis, ut liberum non habeat absque ipsius permissione volatum. Cùm enim juxta factorum (n) canonum instituta clericus absque Episcopi sui licentia peregrinari non debeat, & Episcopus non minùs, immò potiùs Sedi Apostolicæ strictus, videri poterat, quod absque ejus generali, vel speciali licentia votum peregrinationis, quo te tamdiu absentares, emittere non deberes. Minùs etiam votum ipsum terræ Orientali videbatur expediens, quæ plus pugnatorum subsidium, quàm clericorum, quos & officium, & disfluetudo reddit imbelles, ministerium in instantis articuli necessitate requirit. Quamvis enim orationibus tuis, & aliorum terra illa vehementer indigeat, quia tamen jam impletum est verbum Dei dicentis: Venit hora, & nunc est, quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabis Patrem. Et infra: Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare. Videri poterat, quod non minùs in Ecclesia tua, quàm in terra Orientali proficeres piis orationibus apud Deum in his, quæ pro liberatione ipsius justè, ac humiliter postulares. Er utinam cum Moyse posses in montem ascendere, ut te manibus extensis orante, Josue pugnans in solitudine Amalechitas in ore gladii superaret. Credebatur etiam quod terræ Orientali magis accederet, si quod in tuis, & tuorum clericorum procreationibus fueras impensurus, secundum alicujus religiosi arbitrium transferretur in subsidium bellatorum. Cùm igitur in lege veteri, in qua non minùs præceptum Domini obligabat, quàm votum hodie obligat in Ecclesia, primogenita, quæ Domino mandabantur offerri, quædam redderentur Domino, ut primogenita Levitarum; quædam redimerentur, ut aliarum tribuum, quædam (o) commutarentur in aliud, sicut primogenitum asini, quod ove commutabatur: ex hoc attendentes. quod votum etiam commutari possit in opus aliud pietatis, præsertim cùm bonæ memoriæ (p) A. Papa prædecessor noster votum peregrinationis etiam redimi posse, vel in aliud commutari (q) responderit requisitus: non curantes quid os iniqua loquentium loquatur, dum tamen non recedamus à tramite veritatis, cùm secundum Apostolum gloria nostra sit testimonium conscientiæ nostræ: & scandalum non curantes, præsertim quia non in tenebris, sed in luce procedimus: de illius auctoritate securi, qui cùm audisset à discipulis, Nonne scis quia Pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt? Respondit: Sinite illos, cæci sunt, duces cæcorum. Et juxta Apostolum: Si hominibus placerem, Christi servus non essem: tibi pro te, & sex famulis tuis de communi fratrum nostrorum, & tam Archiepiscoporum, quàm Episcoporum, & aliorum prudentium consilio, quos per Dei misericordiam nobiscum multos præsentibus habuimus, licentiam concedimus votum peregrinationis taliter commutare, ut omnes expensas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo facturus, alicui religioso committas in necessarios usus terræ illius sine diminutione qualibet transferendas. Sic enim & Orientali provinciæ, quæ plus tuis, quàm te in articulo necessitatis instantis indiget, tua subventionem proficies, & Trecen. Eccl. tuâ præsentiam, & regimine utilius providebis: ac per hoc animæ tuæ salubrius consulatur, Laborem etiam laboribus recompenses, sollicitius instando vigiliis, devotius vacans orationibus, & jejuniis fortius te exercens, ac super grege tuo vigilans sollicitudine pastoralis. Ad hanc autem indulgentiam tibi de benignitate Sedis Ap. faciendam id etiam specialiter nos induxit, quod iter tuum jam non videbatur ultramarinæ provinciæ fructuosum, à qua ferè omnes Galli remearunt. Et cùm pro salute animæ tuæ, ac libertate Trecen. Eccl. per prædictum Comitem assequenda præcipue votum peregrinationis emisseris, eo sublato de medio, quia cessaverunt causæ, facilius (r) cessare potuit & effectus. Nulli ergo, &c. Datum Lateran. Idibus Martii.

NOTÆ.

1. (a) **T**recen.] Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc titulo. cap. 5. & in epistolis Innocentii III. editis Colonia, fol. 32. ex quo registro ita restituo literam hujus textus. Episcopus hic Heruæus dictus Ecclesiam Trecen. rexit ex anno 1193. usque ad annum 1223. de eo agitur in cap. 25. de præb. cap. dilecti 55. de appellat.

Ejus præclaram vitam exprimit epitaphium, quod in ejus sepulchro legitur, & referunt Fratres Sarmath. tom. 3. Gallie Christ. fol. 182.

(b) **Campania.**] Campania, campellris, & plana Provincia. unde illi nomen est, ut notavi in cap. 1. de corpore vit. dividitur in superiorem, & inferiorem: sub inferiori Tricasses, Joignii, Bassignii, Valages in superiore

petiore territorium Pertense collocatur. Primus Campaniæ Comes fuit anno 999. Hugo, vel Eudo, Theobaldi Blefensis filius è sore Conradi II. Imperatoris. Comitatus autem hic Coronæ Franciæ primùm accessit sub Philippo Pulchro per connubium cum Joanna filia Henrici Comitis Campaniæ. Ex Philippo nati sunt Ludovicus, Hutinus, Philippus Longus, & Carolus Bellus, qui omnes successivè in Gallia regnarunt. Ludovicus autem unicam filiam reliquit, quæ successit in Regno Navarra, non tamen in Comitatu Campaniæ, & Bryæ, quia Coronæ dicebantur annexi, quemadmodum postea anno 1361. Joannes Rex indissolubiler univit, ut refert *Altefferra de Ducibus & Comitibus*, cap. 12.

(c) *Crucem Domini assumpsisti.*] Juxta morem fidelium, quem referam, & illustrabo in textu sequenti.

(d) *Placentiam.*] De qua urbe nonnulla adduxi in cap. final. de juram. calum.

(e) *Præcipuam intentionem.*] Cùm votum Episcopus suscepisset non solum pro salute animæ suæ, verum etiam ut consuleret Ecclesiæ propriæ apud Comitatem Campaniæ.

(f) *Senonensis.*] Michaël videlicet, qui obiit anno 1199. De Ecclesiâ Senonensi nonnulla adduxi in cap. 6. de consuet.

(g) *Prophetica.*] *Psalm. 75. vers. 12. ibi: Vovete & reddite Domino vestro omnes, qui in circuitu ejus offeritis munera.*

(h) *Reddite.*] *Matthæi cap. 12. vers. 17.*

(i) *Evangelio.*] *Luca cap. 9. vers. 62.*

(j) *Genesis.*] *Cap. 19. vers. 26.*

(k) *Actibus Apostolorum.*] *Cap. 5. vers. 5. & 10.*

(l) *A subditis in exemplum.*] Consonat caput 3. *hoc tit. in 2. collect.* Efficaciam exempli & imitationis superiorum in populis sibi subiectis, & quod magis illorum facta, quàm leges, & edicta in componendis, & corrigendis subditorum moribus operantur, satis probat Claudianus ibi:

Componitur orbis

Regis ad exemplum, nec sic inspicere sensus
Humanos edicta valent, ut vitæ regentis;
Mobile mutatur semper cum Principe vul-
gus.

Qui ultimus versus jam in adagium transire videtur, ut constat ex nova eorum collectione apud Erasimum, & cap. 19. *Ecclesiæ* legitur: *Secundum judicem populi, sic & ministri ejus; & sicut Reitor civitatis, tales inhabitantes in ea.* Faciunt Plato *lib. 8. de Repub.* Plerumque accidit ut ij, qui subsunt, mores eorum expriment, sub quorum Imperio degunt. D. Chryostomus *de sacerdot. serm. 3. capite 14.* Solet enim civium multitudo suorum Principum mores tanquam exemplar aliquod intueri, & ab illorum ratione sese effingere. Cassiodorus *lib. 3. epist. 12.* *Publici decoris mater est mens regentis; & quale fuerit dominantis arbitrium, talem parit libertatis aspectum.* Facilius quippe (si dicere fas est) erraret natura, quàm dissimilem sui Princeps possit formare Rempublicam. Plura congestit Solozanus *embl. 29.*

(m) *Levitico.*] *Cap. 4. vers. 3.*

(n) *Sacrorum canonum.*] *Cap. non oportet, de consecr. dist. 5.* Concilium Cabilon. sub Carolo, *can. 44.* Presbyteros Romam, sive Turonum absque licentia Episcopi sui pergere, decrevimus inhibendum: immò nec laicis licebat sine litteris proprii Episcopi peregrinari, *dicto cap. non oportet*

ret: cujus prohibitionis rationem tradit, & illustrat Savarus *ad Sidonium lib. 1. epist. 5. vers. Priusquam.*

(o) *Commutaretur.*] Juxta tradita supra in cap. hoc tit.

(p) *A. Papa.*] Alexander III. videlicet, transcriptus in *dict. cap. 1.*

(q) *Respondit.*] *Cap. 15. Divi Matthæi.*

(r) *Cessare debuit.*] *Cap. cum cessante, de appellat. Illustrat Balboa in cap. 8. de jurejur.*

COMMENTARIUM.

EX hoc textu communiter deducitur, posse Pontificem juxta ex causâ commutare votum peregrinationis ad Terram sanctam in eleemosynas, jejunia, & similia opera: quæ sententia licet verissima sit, cùm Pontifex non solum quodcumque votum possit commutare, verum & relaxare; tamen in præsentî casu nullam commutationem fuisse necessariam, siquidem votum nullum erat, ex duplici causâ probatur. Prima quia votum Episcopi Trecenti. invalidum erat, quia irrequisito Pontifice, & absque licentia proprii Metropolitanî, non poterat Episcopus deserere propriam Ecclesiam, & tam longinquam peregrinationem vovere, ut docuerunt Sylvester *verbo Votum 3. q. 1. num. 4.* Azor *p. 1. instit. lib. 11. cap. 16. q. 2.* Filiucius *tract. 26. cap. 6. num. 169.* & hoc votum esse invalidum, quia materia est jure naturali, & divino prohibita, post Paludanum, Angelum, Sanchez, & alios docet Thomas Hurtado *tom. 1. de resid. resol. 13. num. 5.* Ergo Episcopus Trecentis nulla indigebat relaxatione, aut commutatione Pontificis. Secunda, quia cessante causâ propter quam votum emittitur, cessat ejus obligatio, ut post Suarium & Sanchez probant plures congesti à Barbosa *hic*, Balboa *in cap. si verò 8. num. 75. de jurejur.* Sed in præsentî specie cessavit causâ peregrinationis, ut constat ex illis verbis: *Ad hanc autem indulgentiam tibi faciendum specialiter nos induxit, quod cùm pro libertate Trecentis Ecclesiæ per dictum Comitatem assequenda præcipue votum peregrinationis emisseris, eo sublato de medio, quia cessavere causâ, facilius potuit cessare & effectus.* Ergo si ex hac duplici causâ nullum erat votum in præsentî casu emissum ab Episcopo Trecenti, ad quid necessaria fuit Pontificis commutatio, seu relaxatio. Agnoverunt difficultatem repetentes in præsentî, Sanchez, Suarez, Azor, & alii relati à Barbosa *in collect. ad hunc textum*: quibus ommissis Hurtado *ubi supra, numero 31.* asserit, in præsentî casu necessarium fuisse commutationem, quia votum validum fuit, si non absolute, conditionaliter, si Papa licentiam præbuisset: unde quia propter conditionem imbitam obligatus fuerat, necessaria erat commutatio, ne scandalizarentur laici, & dicerent: *Ubi est Deus clericorum?* ex hocque exemplo crederent, quod non tenebantur ad voti observantiam. Quare cùm votum hoc validum esset sub conditione, si Papæ placuerit, tenebatur Episcopus requirere Pontificis consensum: & quia Innocentius non consensit, quia ex parte cessaverat causâ voti, necessaria fuit commutatio obligationis Episcopi, quatenus ex sua parte votum implere tenebatur. Sed hæc interpretatio facile refellitur; nam Innocentius III. nullam facit mentionem consensu à se præstiti, aut præstandi

præstandi tacitè, vel expresse; immò ex textus serie constat, Episcopum non solum votum emisisse, verùm & iter arripuisse, Placentiamque peruenisse, nullâ expectatâ Pontificis licentiâ; nec Innocentius inde conqueritur, aut se consensisse tacitè, vel expresse innuit. Quare verius credo, Episcopum absolutè votum peregrinationis emisisse, nullâ habitâ relatione ad licentiâ Pontificis tacitam, vel expressam. Quare eâ solutione omisâ ex historia illius temporis vera interpretatio præsentis textus petenda est. Temporibus enim Innocentii III. dum de expeditione in Terram sanctam solerter agebatur, non solum laicos, verùm & Episcopos invitari ad eam expeditionem, constat *ex cap. non est, hoc tit.* & variis Innocentii epistolis, refertque Spondanus post Baronium *anno 1199. & sequenti*; unde eo tempore licitum erat votum in Hierosolymitanum subsidium facere & adimplere ab Episcopis, inconsulto R. Pontifice, ut docent *in cap. scriptura, hoc tit.* Butrius *n. 4.* Abbas *num. ult.* Cardinalis, & alii relati à Thoma Sanchez *lib. 4. summe, cap. 2.* Unde licitè, & validè juxta morem illius sæculi potuit Episcopus Trecentis votum Hierosolym. emitte, tenebaturque illud adimplere, nisi à Pontifice iustis ex causis, ut in

præsentî casu contigit, fuisset commutatum. Pro secunda difficultatis solutione varia adduxerunt relati à Barboza *in præsentî*, Balboa *in cap. si verò, num. 73. de iurejur.* Trullenchi *2. p. in Decal. lib. 2. c. 2. dub. 4. num. 12.* Stunica *de voto cap. 4. num. 10 4.* distinguentes inter causam impulsivam, & finalem; ita ut in præsentî specie causâ ad eundem videndique Comitem Campaniæ esset impulsiva, & non finalis; & ita eâ deficiente, adhuc persistebat obligatio adimplendi votum. Sed facilius responderi potest asserendo, in præsentî specie duplici ex causa Episcopum votum emisisse. Prima, præcipuaque ob salutem animæ propriæ: secunda, ut de libertate Ecclesiæ Trecentis ageret cum Comite Campaniæ. Unde licet per mortem ipsius Comitis hæc secunda causâ deficeret, prima tamen, præcipuaque, videlicet expeditio in Terram sanctam, adhuc vigeat. Unde necessario propter eam votum implendum erat, nisi à Pontifice exceptionibus in præsentî adductis commutaretur; & ita apparet commutationem necessariam fuisse, rectèque ex hoc textu Doctores deducere, Pontificem posse commutare votum, etiam Hierosolymitanum, in jejunia, elemosynas, & similia opera pia.

CAPUT VIII.

Idem Cantuarien. (a) Archiepiscopo.

Quod super his Sed. Apost. consulere decrevisti, quorum exequutio spectat ad officium pastorale, t. t. in Domino commendamus, sperantes, quod per responsionem nostram instructus, diligentius ea exequeris. Quæstisti sanè de his, qui in succursum Terræ sanctæ (b) signo crucis assumpto, propter infirmitatem, vel pauperiam, vel aliam justam causam votum peregrinationis non possunt utiliter adimplere, quid tibi sit faciendum, cum per A. f. sine distinctione receperis in mandatis, ut eos, & qui signum crucis assumptum abiecerunt, ad resumptionem ipsius, & executionem voti per cens. eccl. ap. rem. compelleres, non obstante aliquâ indulgentiâ, si qua fortè per surreptionem à prædec. nostro fuerat impetrata. Nos autem inquisitioni tuæ t. respon- demus, quod debiles, & inopes magis illuc in defectum, quàm ad profectum accedunt; cum isti pugnare non possint, & illi mendicare cogantur; nisi forte sint Nobiles, & Magnates, qui suis secum expensis bellatores adducunt; vel artifices, & agricolæ, qui delaboribus suis sibi possunt acquirere necessaria, & Terræ subsidia ministrare, quamvis non multi talium propter brevitatem possessionum, & paucitatem inhabitantium sint opportuni. Verùm credimus distinguendum inter illos, qui temporalem; & eos, qui perpetuam impedimenti causam creduntur habere: quod primis est indulgenda dilatio, secundis autem est redemptio in jungenda; ac rerum facultate pensatâ, quas possent, aut quas facturi essent expensas, personarum præterea recompensato labore, in subsidium Terræ sanctæ transmittant, exequentes per alios, quod per se nequeunt adimplere. Rursus inter illos, qui pro defensione Terræ sanctæ votum peregrinationis emittunt, & eos quibus pro satisfactione suorum criminum iter peregrinationis injungitur, credimus distinguendum: quod circa primos plus Terræ sanctæ succursus; & circa secundos plus labor itineris secundum intentionem voventis, vel penitentis debet attendi. Unde si quis hoc modo voventium est inutilis ad pugnandum, quamvis habilis ad eundem, melius est redimere votum, quàm expensas consumere: quod & de penitente, qui propter debilitatem non potest iter injunctum peregrinationis implere, sanè valet intelligi; non autem de illo, qui quamvis sit impotens ad bellandum, potens tamen est ad eundem. Super his autem diligens discretio est adhibenda, ne quid prece, vel pretio, amore, vel odio, sive occasione quacunque contra salutem animæ, vel utilitatem Terræ quomodolibet attentetur. Unde per viros religiosos, & providos dispen-